Mikko Kangas, kehittämispäällikkö
Länsi-Suomen suuralue
21.5.2025

Asia: Jatkokirjelmä EJ 2/2025 vp - E 31/2024 vp Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–)

Kiitämme mahdollisuudesta lausua EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen liittyen. Länsi-Suomen suuralueeseen kuuluvat ja tätä lausuntoa valmistelemassa ovat olleet Hämeen liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen liitto, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan liitto ja Satakuntaliitto.

Tuleva monivuotinen rahoituskehysehdotus (2028-)

Jatkokirjelmässä EJ 2/2025 todetaan, että komission ennakkotietojen mukaan jäsenvaltioille suoraan kohdentuvan rahoituksen käyttöä ohjattaisiin jatkossa yhdellä jäsenvaltiokohtaisella suunnitelmalla, jonka sisällöstä sovittaisiin jäsenvaltion ja komission kesken. Tähän jäsenvaltiokohtaiseen suunnitelmaan (ns. kansallinen kirjekuori) sisällytettäisiin muun muassa koheesiopolitiikan, maatalouspolitiikan ja sisäasioiden rahastot.

Länsi-Suomi muistuttaa, että koheesiopolitiikka ja maaseudun kehittäminen (etenkin CAP pilari II) ovat ensisijaisesti aluelähtöistä ja alueiden omia vahvoja elinkeinoaloja kehittäviä rahoitusvälineitä. Aluelähtöisyys takaa rahoituksen kohdentumisen tehokkaasti ja vaikuttavasti Suomen kasvua tukevaan TKI-toimintaan. Jäsenvaltiokohtainen suunnitelma ei saa vaarantaa näiden rahastojen aluelähtöisyyttä eikä alhaalta-ylös-toimintaperiaatetta. Jäsenvaltiokohtaisen suunnitelman laatimisessa ja toimeenpanossa täytyy säilyttää jatkossakin maakunnilla keskeinen rooli. Maakunnat ovat kunnalliseen itsehallintoon perustuvia alueensa kehittämisen asiantuntijoita. Lisäksi Leader-toiminta on keskeinen paikallistason vaikuttamista ja omistajuutta lisäävä tekijä maaseudun kehittämisessä.

Useimmista jäsenmaista poiketen, Suomella on jo nyt käytössään yksi kansallinen ohjelma, joka kattaa koheesiopolitiikan rahastot (EAKR, ESR+ ja JTF). Sen sijaan, että Suomen nykyistä hallintorakennetta edelleen kevennettäisiin, voi Suomi tarjota muille jäsenmaille toimivan esimerkin siitä, miten yksi jäsenvaltiokohtainen suunnitelma ja aluelähtöisyys toimivat yhdessä.

Jatkokirjelmässä myös todetaan, että komission tavoitteena on EU:n rahoituskehyksen malli, joka on yksinkertaisempi, joustavampi ja hallinnollisesti kevyempi. Komission mukaan joustavuutta tarvitaan EU:n kykyyn vastata entistä paremmin ennakoimattomiin tarpeisiin.

Länsi-Suomi korostaa, että rahoituskehyksen joustavuutta ei tule toteuttaa pitkäjänteisen kehittämisen kustannuksella. Kokonaisturvallisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää kohdistaa varoja ennakoivasti ja pitkäjänteisesti alueiden

uudistumiseen sekä rakenteellisen muutoksen toteuttamiseen, jotta Suomi olisi valmiimpi kohtaamaan ennakoimattomia kriisejä.

Jatkokirjelmässä nostetaan esiin komission suunnitelmat tulosperusteisten mallien entistä laajemmasta käytöstä. Länsi-Suomi kannattaa tulosperusteisia malleja, jotka palkitsevat vaikuttavuudesta. Tulosperusteiset mallit ovat oikea tapa keventää hallinnollista taakkaa, toisin kuin päätöksenteon keskittäminen sekä vieminen kauemmas alueista ja kansalaisista, mikä vain heikentää rahoitukseen vaikuttavuutta.

Koheesiopolitiikka

Länsi-Suomi kannattaa vahvasti jatkokirjelmän mainintaan, jonka mukaan Suomen tulisi ennakkovaikuttamistyössään painottaa koheesiopolitiikan välineiden soveltamista innovaatioihin, puhtaaseen siirtymään ja osaamisen kehittämiseen. Nämä tukevat Suomen talouskasvua ja alueiden uudistumista sekä lisäävät rahoituksen vaikuttavuutta.

E-selvityksessä E 31/2024 ja jatkokirjelmässä EJ 2/2025 Suomen kantana on, että koheesiopolitiikan osuutta EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä voidaan vähentää.

Länsi-Suomi korostaa, että koheesiopolitiikka on Suomessa keskeinen kasvun ja kilpailukyvyn rahoitusväline, eikä sen kokonaisvolyymia voida siksi pienentää. Koheesiopolitiikan varat kohdistetaan Suomessa yritysten investointeihin, TKI-toimintaan ja osaamisen kehittämiseen. Koheesiopolitiikan saantia täytyykin arvioida investointina, sillä jokainen koheesiopolitiikkaan investoitu euro kasvattaa 1,3 euroa BKT:tä vuoteen 2030 mennessä ja jopa kolmenkertaisen määrän vuoteen 2043 mennessä (ks. komission 9. koheesioraportti).

Jos Suomen saanti monivuotisesta rahoituskehyksestä koheesiopolitiikan osalta pienenee, niin Suomen on valmistauduttava kansallisesti korvaamaan syntynyt vaje, jotta edes nykyinen TKI-rahoituksen kokonaistaso pystytään säilyttämään.

Länsi-Suomi tukee Suomen ennakkovaikuttamisen kantoja, joiden mukaan EU:n koheesiopolitiikan painopisteissä tulisi huomioida pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus sekä EU:n itäisten ulkoraja-alueiden muuttunut toimintaympäristö. Länsi-Suomi kuitenkin muistuttaa, että koko Suomi on EU:n itäistä ulkoraja-aluetta, sillä itärajan sulkeutumisen vaikutukset näkyvät kaikkialla Suomessa. Ulkoraja-alueiden erillisrahoitus on hoidettava erillään koheesiopolitiikasta ja kansallisesta kirjekuoresta.

Länsi-Suomen maakunnat pitävät turvallisuus-, kaksikäyttö- ja puolustusalan yritysten kasvun tukemista sekä ekosysteemien rakentamista tärkeänä osana tulevaa koheesiopolitiikkaa. Sotilaallisen liikkuvuuden kehittäminen Euroopassa on tärkeää, mutta se tulisi lähtökohtaisesti rahoittaa eri lähteestä kuin koheesiopolitiikka. Kaiken koheesiopolitiikan varoilla rahoitettavan toiminnan tulisi tukea elinkeinoelämää maakuntien omien tarpeiden ja vahvuuksien mukaisesti.

Kilpailukyky

Länsi-Suomen maakunnat tiedostavat myös kilpailukykypolitiikan tärkeyden aluekehitykselle, erityisesti yrityksille ja korkeakouluille. Vaikuttavuuden lisäämiseksi kilpailukykypolitiikan jalkauttamiseen tarvitaan myös koordinointia sekä yhteistyötä alue- ja paikallistason kanssa.

Länsi-Suomi kannattaa jatkokirjelmässä esitettyä kantaa, jonka mukaan kilpailukykyrahoitusta tulisi kohdistaa innovaatioketjujen kehittämiseen sekä tutkimustulosten kaupallistamiseen. Nämä toimet kehittävät alueellisia innovaatioekosysteemejä, jotka toimivat alustana innovaatioketjuille sekä tulosten kaupallistamiselle.

Länsi-Suomen ehdotukset talousvaliokunnan huomioitavaksi

- Koheesiopolitiikan tulee jatkossakin perustua itsehallinnolliseen aluelähtöisyyteen ja alueilla täytyy olla vahva rooli koheesiopolitiikan suunnittelussa ja toimeenpanossa. Soveltuvan aluetason suhteen täytyy huomioida kunkin jäsenmaan kansallinen aluerakenne. Suomessa koheesiopolitiikan toimeenpano on maakunnissa (NUTS3-taso) ja kunnalliseen itsehallintoon perustuvat maakunnat vastaavat alueiden kehittämisen suunnittelusta.
- Rahoituskehyksen joustavuutta ei tule toteuttaa pitkäjänteisen kehittämisen kustannuksella. EU:n rahoituskehyksessä täytyy korostaa kokonaisturvallisuuden ja kriisinsietokyvyn pitkäjänteistä kehittämistä, jotta jäsenmaat ja alueet olisivat entistä valmiimpia kohtaamaan ennakoimattomia haasteita.
- Koko Suomi on EU:n itäistä ulkoraja-aluetta, sillä itärajan sulkeutumisen vaikutukset näkyvät kaikkialla Suomessa. Ulkoraja-alueiden erillisrahoitus on hoidettava erillään koheesiopolitiikasta ja kansallisesta kirjekuoresta.
- Tulosperusteisten mallien laajempi käyttöönotto voi lisätä rahoituksen vaikuttavuutta ja keventää hallinnollista taakkaa. Sen sijaan päätöksenteon keskittäminen ja etäännyttäminen alueilta heikentävät vaikuttavuutta ja viranomaispalvelujen tasoa.
- Kilpailukykyrahoituksessa on tärkeää huomioida koko innovaatioketju sekä alueelliset innovaatioekosysteemit, jotta rahoituksella olisi mahdollisimmat laajat kansantaloudelliset vaikutukset.

Mats Brandt, Pohjanmaan maakuntajohtaja
Anna-Mari Ahonen, Pirkanmaan maakuntajohtaja
Pekka Hokkanen, Keski-Suomen maakuntajohtaja
Toni Laine, Kanta-Hämeen maakuntajohtaja
Kristiina Salonen, Satakunnan maakuntajohtaja
Heli Seppelvirta, Etelä-Pohjanmaan maakuntajohtaja